

10. kapitola

Generace 50+ pod lupou

Šárka Hastrmanová

Generace 50+, které je tato publikace věnována, není rozhodně co do vlastností stejnorodá skupina. Věkové rozpětí respondentů v našem výzkumu pokrývá ekonomicky aktivní období života, odchod do důchodu a také důchodový věk samotný. Takto široké věkové rozpětí nabízí celou škálu životních strategií, které lidé v tomto věku volí. Pojďme se tedy na tuto generaci blíže podívat z trochu jiného úhlu pohledu.

Podle odpovědí respondentů v rámci našeho výzkumu lze vymezit několik rozdílných typů, reprezentujících nejen různá životní období, ale i zvolené životní strategie. U těchto skupin se detailněji podíváme, nakolik mají chuť se vzdělávat či být ve stáří aktivní, jak jejich současná situace ovlivňuje jejich pohled na život i postavení jejich generace, či na to, jak jsou v životě spokojeni.

I.

První čtyři skupiny jsou sestaveny z respondentů v ekonomicky aktivním věku:

Typ 1. Na důchod ještě nemyslím, mám práci a jsem aktivní
(v našem výzkumu 12 % respondentů)

Jsou to lidé ve věku padesát až šedesát let. Jsou ekonomicky aktivní a jsou aktivní jak ve volném čase, tak i v přístupu ke svému zaměstnání. V této skupině jsou častěji zastoupeni muži než ženy. Většina z nich má minimálně středoškolské vzdělání ukončené maturitou. U této skupiny převažuje jednoznačně spokojenost s jejich životem, prací i finanční situací. Dá se říci, že jsou „za vodou“, a to zejména díky vlastnímu vynaloženému úsilí a aktivitě. V posledních pěti letech také tak často nepřišli o práci ve srovnání s ostatními skupinami. Pokud chtějí na své práci něco změnit, pak jsou to zejména pracovní podmínky. Projevují velký zájem o další vzdělávání, a to jak o obecné kurzy, tak i specializované v jejich oboru. Do svého dalšího rozvoje jsou ochotni investovat i přesto, že ve srovnání s ostatními skupinami mají výrazně lepší znalosti například v oblasti cizích jazyků a počítačů. K výroku, že jejich generace má málo pracovních příležitostí, nepanuje jednoznačný názor. Rozhodně ale nesouhlasí s tím, že by jejich generace byla méně produktivní, ani s tím, že by měli menší pracovní ambice. Oproti ostatním nemají tak velkou zkušenost s věkovou diskriminací a ani nepotvrzují, že by byli na pracovišti nedocenění. Někteří z nich projevují zájem o dobrovolnickou činnost ve volném čase. Mezi jejich nejčastější aktivity ve volném čase patří sport a cestování.

Typ 2. Mám před důchodem, v práci nejsem úplně spokojený, snažím se to změnit (v našem výzkumu 8 % respondentů)

Skupina ve věku mezi padesátkou a šedesátkou. Někteří z nich mají před důchodem. Práci mají, nejčastěji pracují ve výrobní sféře. Se životem nejsou nijak výrazně spokojeni, ale ani nepropadají beznaději. Jejich stav ovlivňuje hodně práce a finance, které jim právě ze spokojenosti ubírají. Jejich vzdělání je nejčastěji středoškolské bez maturity. Ve skupině se spíše objevují muži. Nemají vyhraněný názor na postavení seniorů v ČR ani na to, zda jejich generace má či nemá větší pracovní ambice. Nemají pocit, že by byli ze strany zaměstnavatele nedocenění, více je trápí plat a pracovní podmínky, které by chtěli zlepšit. Ve znalostech cizích jazyků a práce na počítači nepatří ve své generaci mezi špičku, ale o vzdělávání projevují zájem a někteří projevují ochotu vzdělání si platit. Dobrovolnictví je naopak nezaujalo. Svůj volný čas věnují hlavně vnoučatům a případně cestují.

Typ 3. Mám před důchodem, práci mám, ale nemám větší ambice
(v našem výzkumu 4 % respondentů)

Lidé ve věku do šedesáti let. Mají práci, kterou si chtějí udržet do důchodu, nemají větší pracovní ambice. Mají většinou středoškolské vzdělání. Jsou méně spokojeni se svým životem a práce také není úplně podle jejich představ. Nejvíce by chtěli změnit svůj plat. Ačkoliv v rámci rodinných financí nemají nouzi, přivítali by více prostředků. Nezaměstnanost zažili v posledním období častěji než lidé z předchozí skupiny. Nemají moc velký zájem o další vzdělávání a ochota investovat do něj je také nižší. Někteří z nich přesto ve svých znalostech v oblasti cizích jazyků a práce na počítači pokulhávají. O dobrovolnické aktivity jich projevuje zájem jen zlomek. Ani volný čas všem nepřináší tolik uspokojení, nejčastěji se věnují sportu a zájmovým kroužkům či klubům.

Typ 4. Práci nemám, do důchodu daleko a jsem trochu bezradný (v našem výzkumu 2 % respondentů)

Jsou ve věku, kdy ještě nemají nárok na starobní důchod. Práci také nemohou sehnat. A tento stav celkově ovlivňuje jejich životní spokojenost. Logicky jsou velmi finančně frustrovaní. Práci ztratili nejčastěji z důvodu zániku pracovní pozice. Většina má základní či středoškolské vzdělání bez maturity. Jejich znalosti jazyků i práce na počítači jsou na horší úrovni. Někteří z nich ale neztrácejí hlavu a projevují velkou motivaci rozvíjet své schopnosti v rámci vzdělávání, bohužel je v tom někdy limitují finance. Ve srovnání s předchozími skupinami mají zájem i o práci na částečný úvazek či příležitostné brigády. Ve volném čase nejčastěji chodí na procházky do přírody či po okolí.

II.

Druhá část typologie se zaměřuje na důchodový věk:

Typ 5. Jsem v důchodu, ale stále něco dělám a snažím se být aktivní (v našem výzkumu 29 % respondentů)

Lidé v důchodu, kteří nelení, ale snaží se být i nadále aktivní. O práci mají zájem, ale spíše jen o občasnou či na kratší úvazek. Možnosti příjmu v České republice si příliš nepochvalují. Nejčastěji mají středoškolské vzdělání. S životem i sociálními kontakty jsou spokojeni. Na své příjmy si vesměs nestěžují, ačkoliv někteří by si přáli jejich zvýšení. Totéž platí i o zdraví. Volný čas jim vyplňují nejen aktivity typu vycházky do přírody, členství v zájmových klubech, ale třeba i výpomoc v cizí domácnosti. Projevují také zájem o dobrovolnictví – nejčastěji pak o péči o seniory. Aktivní stárnutí si zpravidla spojují s výlety, prací na zahradě či v domácnosti a nepřipouštějí si stáří. K postavení seniorů v ČR nemají vyhraněný názor.

Typ 6. Jsem v důchodu, mám rád/a svůj klid a pohodu (v našem výzkumu 12 % respondentů)

U lidí v důchodu, kteří dávají přednost pohodlí a klidu, převažuje zejména základní vzdělání. O další vzdělávání již neprojevují větší zájem, stejně tak je tomu u pracovních příležitostí. S trávením volného času patří mezi ty spokojenější. Neprojevují příliš zájmu o účast na dobrovolnických programech ani v zájmových sdruženích. Mezi nejčastější volnočasovou aktivitu patří šití nebo pletení a péče o vnučata. Aktivní stárnutí si nejvíce spojují s rodinou a s aktivitami na zahradě, chalupě či v domácnosti. K postavení seniorů v ČR nemají vyhraněný názor.

Typ 7. Jsem v invalidním důchodu (v našem výzkumu 8 % respondentů)

Lidé v invalidním důchodu. Jsou oproti ostatním skupinám spíše nespokojeni se svým životem, což nejvíce ovlivňuje právě jejich zdraví, a s tím související nižší příjmy. Někteří z nich projevují zájem o další vzdělávání. Ve volném čase nejčastěji pletou, šijí či luští křížovky, chodí na procházky, někteří pak pečují o jinou osobu. Práce jim není cizí a rádi by si našli pracovní uplatnění ve formě zkráceného úvazku či nárazových pracovních příležitostí. Ani dobrovolnictví jim není vzdálené – například péče o seniory. Aktivní stárnutí si často spojují se vzděláváním. Postavení seniorů v České republice nehodnotí až tak pozitivně.

